

Anonüümseks muudetud versioon

Tõlge

C-649/23 - 1

Kohtuasi C-649/23

Eelotsusetaotlus

Saabumise kuupäev:

31. oktoober 2023

Eelotsusetaotluse esitanud kohus:

Înalta Curte de Casație și Justiție (Rumeenia kõrgeim kohus)

Eelotsusetaotluse kuupäev:

6. detsember 2022

Kassaatorid, apellandid, kostjad esimeses kohtuastmes:

Institutul de Istorie și Teorie Literară G. Călinescu

Fundația Națională pentru Știință și Artă

Vastustajad kassatsiooni- ja apellatsioonimenetluses, hagejad:

HK, TB pärija

VP

Vastustaja kassatsioonimenetluses, kostja esimeses kohtuastmes:

GR

[...]

ÎNALTA CURTE DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE

SECȚIA I CIVILĂ

(RUMEENIA KÕRGEIMA KOHTU

ESIMENE TSIVILKODA)

ET

Kohtumäärus

[...]

6. detsembri 2022. aasta avalik kohtuistung

[...]

Kohus tegi otsuse Euroopa Liidu Kohtule eelotsusetaotluse esitamise taotluse kohta, mille esitas Institutul de Istorie și Teorie Literară G. Călinescu (kirjandusajaloo ja -teooria instituut G. Călinescu) – kassaator, apellant ja kostja esimeses kohtuastmes – menetluses [...], mis käsitleb kassatsioonkaebusi, mille Institutul de Istorie și Teorie Literară G. Călinescu (kirjandusajaloo ja -teooria instituut G. Călinescu) ja Fundația Națională pentru Știință și Artă (teaduse ja kunsti riiklik sihtasutus), kostjad esimeses kohtuastmes-apellandid (edaspidi „kostjad“ või „kostjad-kassaatorid“) esitasid tsiviilasjas [...] 7. aprillil 2021. aastal tehtud kohtuotsuse peale, mille tegi Curtea de Apel București, Secția a IV-a civilă (Bukaresti apellatsioonikohus, neljas tsiviilkoda, Rumeenia).

[...]

[menetlusküsimused]

ÎNALTA CURTE,

Märgib käesolevas tsiviilasjas järgmist:

Hagiavalduse ese

1. Tribunalul Bucureștile (Bukaresti esimese astme kohus, Rumeenia) esitatud hagiavalduses [...] tuginesid TB ja VP, professor Dan Slușanschi pärijad, Institutul de Istorie și Teorie Literară G. Călinescu ja Fundația Națională pentru Știință și Artă poolsele autoriõiguse rikkumisele seoses ladinakeelse teose tekstikriitilise väljaandega, mille pealkiri on „*Demetrii principis Cantemirii. Incrementorum et decrementorum avlae othman(n)icae sive aliothman(n)icae historiae a prima gentis origine ad nostra vsqve tempora deductae libri tres*“ (edaspidi „*Istoria creșterilor și a descresșterilor Curții Othman[n]ice sau Aliothman[n]ice de la primul început al neamului, adusă până în vremurile noastre, în trei cărți*“) („Osmanite või osmanitürklaste õukonna tõusu ja languse ajalugu rahvuse algusest tänapäevani, kolmes raamatus“) – vastavalt professor Dan Slușanschi tõlkele.

2. Selles osas nõudsid hagejad hüvitist mittevaralise ja varalise kahju eest, mis tekkis seetõttu, et Academia Română – Fundația Națională pentru Știință și Artă (Rumeenia akadeemia – teaduse ja kunsti riiklik sihtasutus) avaldas 2015. aastal teose pealkirjaga „*Istoria măririi și decăderii Curții otomane*“ („Osmanite õukonna hiilguse ja allakäigu ajalugu“), ladina-rumeenia kakskeelse versiooni, mis sisaldab ka tekstikriitilist väljaannet (edaspidi „Akadeemia tekstikriitiline väljaanne“), mis on nende autori, Dan Slușanschi eelmise tekstikriitilise väljaande (edaspidi „Slușanschi tekstikriitiline väljaanne“) kopeerimise tulemus.

3. [...]

4. [...]

[esimese astme kohtule esitatud hagiga seotud küsimused, mis ei ole kassatioonkaebuse ese]

Tribunaluli ja Curtea de Apeli otsused

5. Tsiviilasjas [...] 21. detsembril 2017 tehtud otsusega tuvastas Tribunalul București (Bukaresti esimese astme kohus, Rumeenia), et kostjad on rikkunud professor Dan Slușanschi isiklikku õigust olla tunnustatud tekstikriitilise väljaande autorina ning autori varalisi õigusi, mis kuuluvad pärijatele, hagejatele esimeses kohtuastmes – rikkumine tulenes teose „Istoria măririi și decăderii Curții otomane“, mis sisaldab ka Slușanschi tekstikriitilist väljaannet, avaldamisest ja levitamisest ilma kõnealuste hagejate loata.

6. Seetõttu mõistis Tribunalul București (Bukaresti esimese astme kohus Rumeenia) kostjatelt, solidaarselt, hagejate kasuks välja hüvitise mittevaralise ja varalise kahju eest ning kohustas neid kutsuma Rumeenia territooriumil tagasi Akadeemia tekstikriitilise väljaande, mis loodi ilma Slușanschi tekstikriitilise väljaande õiguste omanike nõusolekuta ja samuti Dan Slușanschit autorina mainimata.

7. Kostjad, st Institutul de Istorie și Teorie Literară G. Călinescu ja Fundația Națională pentru Știință și Artă, esitasid [...] 21. detsembri 2017. aasta kohtuotsuse peale apellatsioonkaebuse.

8. 7. aprilli 2021. aasta kohtuotsusega [...] rahuldas Curtea de Apel București (Bukaresti apellatsioonikohus, Rumeenia) apellatsioonkaebused ja tühistas osaliselt Tribunaluli otsuse, vähendades Fundația Națională pentru Știință și Artă ja Institutul de Istorie și Teorie Literară G. Călinescu solidaarselt võlgnitava mittevaralise kahju hüvitise summat, kuid jättis jõusse neilt varalise kahju väljamõistmise summas, mille määras esimese astme kohus.

Asjaolud

9. Professor Dan Slușanschi on vürst Dimitrie Cantemirile omistatud ladinakeelse teose, mille tõlgitud pealkiri on „Istoria creșterilor și a descreșterilor Curții Othman[n]ice sau Aliothman[n]ice de la primul început al neamului, adusă până în vremurile noastre, în trei cărți“, tekstikriitilise väljaande autor. Tekstikriitilise väljaande avaldas esimest korda 2001. aastal Timișoara kirjastus Amarcord; sellele järgnes 2008. aastal teine, autori läbivaadatud ja parandatud väljaanne, mille avaldas kirjastus Paideia, koos 2010. ja 2012. aasta kordustrukiga.

10. Slușanschi tekstikriitiline väljaanne loodi ladinakeelse teksti käsikirja alusel, mis avastati 1984. aastal Harvardi Ülikoolis (1901. aasta käsikirja omanik).

Esimeses väljaandes kasutati näidist, mis avaldati Rumeenias 1999. aastal, ja teises fotograafilisi koopiaid, mille omanik kättesaadavaks tegi.

11. Dimitrie Cantemiri teos avaldati ka rumeenia keeles sama professori tõlkes, mis viitas ladinakeelsele tekstile, mis on esitatud Slușanschi tekstikriitilises väljaandes läbivaadatud ja parandatud kujul.

12. Aastal 2015 kirjastas kostja Fundația Națională pentru Știință și Artă teose „Dimitrie Cantemir – Istoria măririi și decăderii Curții Othomane“ väljaande kakskeelse, ladina-rumeenia versiooni kahes köites, mis sisaldas ladinakeelset teksti koos kostjast sihtasutuse toimetajate kriitiliste märkustega.

13. Tribunalul București (Bukaresti esimese astme kohus) ja Curtea de Apel București (Bukaresti apellatsioonikohus, Rumeenia) leidsid, et 2001. aasta Slușanschi tekstikriitiline väljaanne reprodutseeriti tervikuna Akadeemia tekstikriitilises väljaandes ning seda ei kasutatud teatud tsitaate või lõike üle võttes. Samuti kasutati ka avaldamata täiendusi või parandusi, mida professor Dan Slușanschi oli oma väljaandele teinud ning mida ta kavatses tulevikus kasutada. Viited eelmise väljaande autorile lisati joonealuses märkuses.

14. Aastal 2013 kostjaga, Institutul de Istorie și Teorie Literară G. Călinescuga sõlmitud kokkuleppe kohaselt andsid hagejad pärast professor Dan Slușanschi surma kostjale üle õiguse kasutada professori ära kirju ja tõlkeid erinevate Dimitrie Cantemiri tekstide jaoks – nende hulgas ka kõnealune tekst – Dimitrie Cantemiri teose tervikväljaande jaoks. Kostjast instituut tegi omalt poolt kostjast sihtasutusele kättesaadavaks Dan Slușanschi teose.

15. Üksikasi, mida võib selles olukorras mainida, ilmneb Akadeemia tekstikriitilise väljaande ühe toimetaja ütlustest: kui teda tunnistajana ära kuulati, kinnitas ta kohtu ees, et kui ta ei oleks töötanud hagejate poolt kättesaadavaks tehtud versiooni alusel, mille lõi selle teose autor, oleks olnud vaja pikka ja töömahukat uurimistööd.

16. Lisaks faktilistele asjaoludele, mida Tribunalul București (Bukaresti esimese astme kohus, Rumeenia) ja Curtea de Apel București (Bukaresti apellatsioonikohus, Rumeenia) analüüsisid, võib toimiku andmete põhjal nimetada ka asjaolu, et Dimitrie Cantemiri viidatud teosest on alates 18. sajandist avaldatud postuumselt mitu versiooni, millest esimene oli ingliskeelne. Väga tõenäoliselt põhines see versioon ladinakeelsel käsikirjal, kuid tegemist ei olnud terviktõlkega, vaid see sisaldas paljusid väljajätte ja muudatusi. Hiljem tõlgiti prantsus-, itaalia-, türgi-, rumeeniakeelsed jne versioonid inglise keelest. Ladinakeelne tekst avaldati alles 1999. aastal (kordustrükina) ja ladinakeelse teksti esimene tekstikriitiline teaduslik väljaanne oli 2001. aasta Slușanschi tekstikriitiline väljaanne.

Curtea de Apeli (apellatsioonikohus) antud õiguslikud hinnangud

17. Rumeenia keele seletavas sõnaraamatus on tekstikriitiline väljaanne määratletud kui ühe teksti (antiikse, klassikalise jne) väljaanne, mis saadakse

versioone võrreldes ja millele on lisatud kommentaarid ning vajalik kriitiline käsitlus.

18. Tekstikriitiline väljaanne on tuletatud teos Rumeenia autoriõiguse seaduse nr 8/1996 artikli 16 tähenduses ning sellele on ette nähtud viidatud õigusaktis sätestatud kaitse.

19. Sellise teose loomine eeldab käsikirja rikastamist väljajäätude täitmise kaudu, sobivate väljendite valimisega, kui väljendeid ei saa dešifreerida, teksti kohendamise, et tagada selle mõtte säilimine, selgituste kaudu tehtud valikute kohta.

20. Kõik need algteose kohandamised on loomingu järele tulemus, autorite intellektuaalse tegevuse vil.

21. Tekstikriitilise väljaande autor valib suure hulga väljendite vahel, proovides teksti mõtet võimalikult taastada ja algteose sõnumit edasi anda. Seetõttu on sobiva sõna või sobivate väljendite valik see, mis annab intellektuaalsele tegevusele isikliku laadi, moodustades osa selle algupärast.

22. Tekstikriitilise väljaande autori valikud on loomingu järele, sest lisaks filoloogilisele pädevusele ja erudeeritud teabele autori eluloo, ajaloolise ajajärgu ja kõnealuse kirjandusperioodi kohta jätab toimetaja oma isiksusest jälje valikute kaudu, mida ta teeb nimelt selles vormis, milles ta kavatses lugejale teksti sõnumi edastada.

23. Ka siis, kui tekstikriitilise väljaande puhul ei ole tegemist olemasoleva teose muutmise, kuna eesmärk on algteksti võimalikult täpne taastamine, on kriitilised märkused samuti loomingu järele valiku tulemus, kuna nende autorid teevad valikuid nimelt siis, kui nad väljajätte täidavad või dešifreerimata väljendid asendavad.

Kassatsioonimenetlus

24. Curtea de Apel București (Bukaresti apellatsioonikohtus, Rumeenia) 7. aprilli 2021. aasta otsuse [...] peale esitasid Înalta Curte de Casație și Justiție (Rumeenia kõrgeim kohus) kassatsioonkaebuse kostjad Institutul de Istorie și Teorie Literară G. Călinescu ja Fundația Națională pentru Știință și Artă.

25. Kassatsioonkaebuses esitatud väidetega kritiseerivad kostjad-kassaatorid sisuliselt apellatsioonikohtu seisukohta tekstikriitilisel väljaandel oleva tuletatud teose laadi kohta, heites kohtule ette seda, et ta ei kohaldanud Euroopa Liidu Kohtu praktikast tulenevaid kriteeriumeid autoriõigusega tagatud kaitse hindamise kohta.

26. Kassaatorite väitel on teose, mida tekstikriitiline väljaanne endast kujutab, toimetaja valikuvabadus väga piiratud või isegi olematu sellise teadusliku laadi teose puhul, mis on kirjutatud niisuguses kasutusest kadunud keeles nagu ladina

keel, milles on lausestuse, sõnajärje kohta lauseosades ja lauseosade asetuse kohta täpsed reeglid.

27. Tekstikriitilise väljaande puhul on välistatud toimetaja vabad loomingulised valikud, kuna tema ainus eesmärk on kasutada oma erialateadmisi, et identifitseerida tekstivariante – punktides, kus kasutatud käsikirjadest ei ilmne selgelt algse autori kavatsus –, mis on lähemal algse autori kavatsusele, mitte toimetaja omale.

28. Asjaolu, et on võimalik valida erinevate kasutatud sõnade või sõnastuste vahel, ei tähenda, et autor on andnud algupärase loomingulise panuse selles mõttes, et ei saa väita, et Dan Slușanschi väljatöötatud tekstikriitiline väljaanne peegeldab tema isiksust.

29. Menetluse raames analüüsis Înalta Curte de Casație și Justiție (Rumeenia kõrgeim kohus) Institutul de Istorie și Teorie Literară G. Călinescu, kostja-kassaatori taotlust ETLT artikli 267 alusel Euroopa Liidu Kohtu poole pöördumiseks, et tõlgendataks Euroopa Parlamendi ja nõukogu 22. mai 2001. aasta direktiivi 2001/29/EÜ autoriõiguse ja sellega kaasnevate õiguste teatavate aspektide ühtlustamise kohta infoühiskonnas artikli 2 punkti a.

Înalta Curte de Casație și Justiție (Rumeenia kõrgeim kohus) peab kohtuasja lahendamiseks vajalikuks esitada Euroopa Liidu Kohtule eelotsuse küsimuse, põhjustel, mida kirjeldatakse allpool.

Asjakohased õigusnormid

30. *Euroopa Parlamendi ja nõukogu 22. mai 2001. aasta direktiiv 2001/29/EÜ autoriõiguse ja sellega kaasnevate õiguste teatavate aspektide ühtlustamise kohta infoühiskonnas*

Artikkel 2

Reprodutseerimisõigus

Liikmesriigid näevad ette, et ainuõigus lubada või keelata otsest või kaudset ajutist või alalist reprodutseerimist mis tahes viisil või vormis, osaliselt või täielikult, on:

a) autoritel nende teoste osas; [...].

31. *Seadus nr 8/1996 autoriõiguse ja sellega kaasnevate õiguste kohta (Legea nr. 8/1996 privind dreptul de autor și drepturile conexe) (2001. aastal kehtinud redaktsioon)*

Artikkel 16

Teose autoril on omaniku ainuõigus lubada oma teose tõlkimist, kogumikes avaldamist, kohandamist ja iga muud ümbertöötamist, mille kaudu saadakse tuletatud teos.

32. *Seadus nr 8/1996 autoriõiguse ja sellega kaasnevate õiguste kohta (Legea nr. 8/1996 privind dreptul de autor și drepturile conexe) (2015. aastal kehtinud ja hetkel kehtiv redaktsioon)*

Artikkel 23

Tuletatud teoste loomisena käsitatakse käesoleva seaduse tähenduses olemasoleva teose tõlkimist, kogumikes avaldamist, kohandamist ja mis tahes muud ümbertöötamist, kui see kujutab endast intellektuaalset loomingut.

Põhjused, mis ajendasid kassatsioonikohtu eelotsuse küsimust esitama

33. Küsimus, mille Înalta Curte de Casație și Justiție (Rumeenia kõrgeim kohus) kassatsioonikohtuna Euroopa Liidu Kohtule esitas, käsitleb teose tekstikriitilise väljaande kvalifitseerimist „teoseks“, mis on omakorda kaitstud autoriõigusega direktiivi 2001/29 artikli 2 punkti a tähenduses.

34. Tekstikriitilise väljaande puhul on toimetaja eesmärk lähendada algupärane teos selle autori enda kavandatud kujule, st esitada algupärase teose tekst terviklikul ja arusaadaval kujul.

35. Selleks uurib toimetaja käsikirja, ta võib seda parandada või täiendada, et tagada selle mõtte säilimine, lisades kommentaarid ja selgitused kasutatud terminite valiku kohta. Vastav kriitiline käsitus eeldab intellektuaalset jõupingutust, mille aluseks on uurimistöö, mis on sageli väga töömahukas ja pikk.

36. Mitte ühelgi juhul ei saa toimetaja tööd võrdsustada käsikirja kopeerimise või kordustrukü kirjanekuga.

37. Euroopa Liidu Kohtu praktika sisaldab olulisi tingimusi direktiivi 2001/29 artikli 2 punktis a sätestatud teose mõiste kohta, seoses autorite ainuõigusega lubada või keelata oma teoste reprodutseerimist, aga ka sama direktiivi muude sätete kohta (mis käsitlevad autorite ainuõigusi üldsusele edastamise ja levitamise osas, kuid ka erandeid ja piiranguid, mis võidakse ainuõigustest teha või ainuõigustele kehtestada).

38. Nimelt kujutab mõiste „teos“ endast liidu õiguse autonoomset mõistet, mida riigisisese kohtu peavad ühetaoliselt tõlgendama ja kohaldama (12. septembri 2019. aasta kohtuotsus Cofemel, C-683/17, EU:C:2019:721, punkt 29 ja viidatud kohtupraktika).

39. Euroopa Kohtu hinnangul eeldab viidatud mõiste kahe kumulatiivse tingimuse koosinemist ja kui need on täidetud, siis on tegemist „teosega“, mis

peab olema hõlmatud kaitsega autoriõiguse tähenduses (kohtuotsus Cofemel, punkt 35 ja viidatud kohtupraktika).

40. Esiteks peab olema olema algupärane objekt, mis tähendab, et on ühtaegu vajalik ja piisav, et selles peegeldub autori isikupära ning ilmnevad tema vabad ja loomingulised valikud. Sel määral, mil objekti valmistamine sõltub tehnilistest kaalutlustest, reeglitest või muudest piirangutest, mis ei ole jätnud ruumi loomevabadusele, ei saa seda objekti pidada piisavalt algupäraseks, et see saaks endast kujutada teost (kohtuotsus Cofemel, punktid 29–31).

41. Teiseks sõltub teoseks kvalifitseerimine üksnes elementidest, mis on sellise intellektuaalse loominguga väljendus, kuna mõiste „teos“ eeldab tingimata, et see oleks piisavalt täpselt ja objektiivselt identifitseeritav (kohtuotsus Cofemel, punktid 29 ja 32).

42. Samas võib „teose“ kasutamisest (ka reprodutseerimise kaudu) rääkida ka siis, kolmas isik kasutab autoriõiguse omaniku loata teose osi, tingimusel, et kasutatud teose osad väljendavad iseenesest autori intellektuaalset loomingut (16. juuli 2009. aasta kohtuotsus Infopaq International, C-5/08, EU:C:2009:465, punktid 48 ja 49).

43. *Käesolev Euroopa Kohtule esitatud küsimus puudutab autoriõigusega kaitstud teose kvalifitseerimise mõlemaid tingimusi, st algupärase objekti olemasolu ja identifitseeritava objekti olemasolu.*

44. Eelotsusetaotluse vastuvõetavuse seisukohast tuleb täpsustada, et ei ole kahtlust asjaolus, et Euroopa Kohus on korduvalt leidnud, et liikmesriigi kohtu ülesanne on teha kindlaks, kas konkreetse intellektuaalse loominguga, nagu see, millega on tegemist käesolevas kohtuasjas, saab kvalifitseerida „teoseks“ direktiivi 2001/29 artikli 2 punkti a tähenduses (või vajaduse korral mõne Euroopa Liidu õigusakti muu sätte tähenduses) ning kas see saab järelkult olla kaitstud autoriõigusega.

45. Siiski on vaieldamatu, et Euroopa Kohus on analüüsinud konkreetset viisi, kuidas viidatud kaks tingimust erineva loominguga korral toimivad, ja ta on esitanud elemendid, mida liikmesriigi kohus peab hindama, et teha kindlaks, kas saab tunnustada kaitstud autoriõigusega.

46. Näiteks andmebaasi korral viitavad vabad ja loomingulised valikud – millest sõltub algupärasus– andmete väljavalimisele ja süstematiseerimisele, mille käigus andmebaasi autor annab sellele struktuuri, ja need mõisted ei hõlma andmebaasis sisalduvate andmete loomist, välja arvatud juhul kui andmebaasi koostamisel valitsevad tehnilised kaalutlused, reeglid või piirangud, mis ei jäta ruumi loomevabadusele (1. märtsi 2012. aasta kohtuotsus Football Dataco jt, C-604/10, EU:C:2012:115, punktid 32, 38 ja 39).

47. Analoogselt võib portreefoto autor teoste valmimisel teha oma vabu ja loomingulisi valikuid mitmel moel ja erinevatel ajahetkedel, jättes loodavasse

teosesse oma „käekirja”, ning Euroopa Kohus kirjeldas konkreetselt viise, kuidas see autor võib ennast väljendada, et tema loominguliste võimete rakendamise vabadus ei oleks tingimata vähene või isegi olematu (1. detsembri 2011. aasta kohtuotsus Painer, C-145/10, EU:C:2011:798, punktid 90–94).

48. Seoses kirjandusteosega (ajakirjaartikkel) on Euroopa Kohus sedastanud, et sõnad iseenesest ei ole teose kaitstavad osad, kuid sõnade valiku, kasutuse ja kombineerimise kaudu saab autor väljendada oma loomingulist meelelaadi algupäraselt ja jõuda tulemuseni, mis kujutab endast intellektuaalset loomingut (kohtuotsus Infopaq International, punktid 44 ja 45).

49. Ka informatiivse ametliku raporti korral ei ole automaatselt välistatud, et on olemas originaalsus, mis võib tuleneda sõnade valikust, kasutusest ja kombinatsioonist. Euroopa Kohus on aga täpsustanud, et mis tahes originaalsus on välistatud puhtalt informatiivsete dokumentide puhul, mille sisu on põhisias määratud nendes sisalduva teabega ja seega iseloomustab neid üksnes nende tehniline funktsioon. Samamoodi ei ole nende raportite koostamisel rakendatud intellektuaalsel pingutusel ja oskusteabel eraldi võetuna tähtsust „teoseks“ kvalifitseerimise eesmärgil (29. juuli 2019. aasta kohtuotsus Funke Medien NRW, C-469/17, EU:C:2019:623, punktid 23 ja 24).

50. Samuti võib meenutada ka Euroopa Kohtu sõnastatud hinnangut, mille kohaselt toiduaine maitse ei ole sellisena autoriõigusega kaitstud teise hindamiskriteeriumi alusel, st täpselt ja objektiivselt identifitseeritava objekti olemasolu (13. novembri 2018. aasta kohtuotsus Levola Hengelo, C-310/17, EU:C:2018:899).

51. Järelikult on Euroopa Kohtu viidatud hindamiskriteeriumid juhendiks liikmesriigi kohtule, kes hindab, kas teatud looming võib olla „teos“ autoriõiguse tähenduses, kohaldades üheselt ühte või mõlemat viidatud kriteeriumit, st algupärase objekti ja identifitseeritava objekti olemasolu.

52. Euroopa Kohtu praktikas ei ole aga sõnaselgelt olemas sarnaseid juhiseid, mis käsitleksid konkreetselt teose tekstikriitilist väljaannet – asjaolu, mis õigustab eelotsusetaotluse esitanud kohtu arvates Euroopa Kohtu tõlgendust ETL artikli 267 alusel, kuna tegemist ei ole *acte clair* juhtumiga varasema eelotsuse alusel (27. märtsi 1963. aasta kohtuotsus Da Costa en Schaake NV jt vs. Administratie der Belastingen, liidetud kohtuasjad 28/62–30/62, EU:C:1963:6).

53. Înalta Curte de Casație și Justiție (Rumeenia kõrgeim kohus) arvates tuleneb direktiivi tõlgendamisega seotud kahtlus, mille tõttu on käesolev eelotsusetaotlus esitatud, esiteks sellest, kas toimetajal on tegelikult olemas „vabad ja loomingulised“ valikud *varasema teksti sisu esitamisel* arusaadavalt ja algse autori kavatsusele lähimal kujul, tema stiili ja keelelist väljendusviisi austades, teksti võimalike paranduste jaoks kriitiliste märkuste, kommentaaride ja selgituste lisamisel, sõnade asendamisel või käskkirja teksti arusaadavuseks vajalike täienduste lisamisel.

54. Vaja on kindlaks teha, kas esiteks osutab teatavate sõnade valik, st tekstivariandi valimine, ning teiseks kriitiline käsitlus ja kommentaarid või selgitused, toimetaja loomingulisusele ja „käekirjale“ või ainult tema ametioskustele ja vaieldamatule intellektuaalsele jõupingitusele (millest aga Euroopa Kohtu arvates ei piisa, et võiks olla tegemist alapärase teosega, mis on autoriõigusega kaitstav).

55. Teiseks ei saa eelotsusetaotluse esitanud kohtu arvates kindlalt välistada võimalust, et täidetud ei ole teine kriteerium, mis seisneb piisavalt täpselt ja objektiivselt identifitseeritava objekti olemasolus.

56. Järelikult tekib vajadus teha kindlaks, kas tekstikriitilist väljaannet võib käsitada alapärasest teosest eraldi loominguna või kas see seguneb alapärase teosega, olles pelgalt selle üks versioon, kuna nagu juba märgitud, on tekstikriitilise väljaande eesmärk esitada olemasoleva teose tekst.

57. Kindlasti on viimasel juhul võimalik rääkida osalisest segunemisest, sest toimetaja panus on selgesti täheldatav, olles nähtav kriitilistest märkustest, kommentaaridest ja selgitustest, mille ta tekstile lisab.

58. Võimalik järeldus, et üksnes eelmises punktis nimetatud märkustel, kommentaaridel ja selgitustel on täpselt ja objektiivselt identifitseeritav objekt, mistõttu ei saa tunnustada toimetaja mingit õigust alapärasele teosele, võib viia selleni, et autoriõigusega kaitstava teose laad tuvastatakse üksnes nende osade puhul, mille objekt on identifitseeritav, kooskõlas teoseks kvalifitseerimise teise hindamiskriteeriumiga.

59. Samuti tuleb täpsustada, et eespool viidatud aspektid on olulised poolelioleva menetluse lahendamiseks, arvestades, et eelotsusetaotluse esitanud kohus peab tegema kindlaks, kas tekstikriitiline väljaanne on kvalifitseeritav tuletatud teoseks seaduse nr 8/1996 artikli 16 (2001. aasta redaktsioonis – vastab seaduse hetkel kehtiva redaktsiooni artiklile 23) tähenduses.

60. Lisaks kaitstakse Berni konventsiooni artikli 2 lõike 3 kohaselt „tõlkeid, adaptatsioone, muusikalisi töötusi ja teisi kirjandus- ja kunstiteoste teisendusi [...] kui originaalteoseid, ilma et see autoriõigust originaalteosele kitsendaks“.

61. Alapärane teos eelotsusetaotluse esitanud kohtus pooleliolevas menetluses on kahtlemata „kirjandusteos“ Berni konventsiooni tähenduses, mille artikli 2 lõikes 1 sisalduv määratlus hõlmab ka teoseid teaduse valdkonnas.

62. See tähendab, et tuletatud teos kui kirjandus- või kunstiteose ümbertöötamine peab omakorda olema alapärane teos, mille kindlakstegemine liikmesriigi kohtu poolt põhjendab käesolevat eelotsusetaotlust, ka selleks, et selgitada Euroopa Kohtu praktikast tulenevat „teoseks“ kvalifitseerimise teist hindamiskriteeriumit arvestades, kas teose tekstikriitilist väljaannet saab pidada kirjandus- või kunstiteose „ümbertöötamiseks“, millel on täpselt ja objektiivselt identifitseeritav objekt.

63. Euroopa Kohtu väljakujunenud praktikast tuleneb, et kuigi liit ei ole Berni konventsiooni osaline, on ta vastavalt WIPO autoriõiguse lepingu – mille pool ta on ja mida direktiiviga 2001/29 soovitakse rakendada – artikli 1 lõikele 4 siiski kohustatud järgima Berni konventsiooni artikleid 1–21 (13. novembri 2018. aasta kohtuotsus *Levola Hengelo*, C-310/17, EU:C:2018:899, punkt 38 ja viidatud kohtupraktika).

64. Eelnevalt esitatud põhjustel peab Înalta Curte de Casație și Justiție (Rumeenia kõrgeim kohus) vajalikuks pöörduda Euroopa Kohtu poole, et paluda direktiivi 2001/29/EÜ artikli 2 punkti a tõlgendamist seoses tekstikriitilise väljaande teoseks kvalifitseerimisega, leides, et Euroopa Liidu õiguse õige kohaldamine ei ole nii ilmselge, et selle kohta ei ole põhjendatud kahtlust (6. oktoobri 1982. aasta kohtuotsuse *CILFIT vs. Ministero della Sanità*, 283/81, EU:C:1982:335 tähenduses).

NENDEL PÕHJUSTEL,

SEADUSE NIMEL,

OTSUSTAB:

rahuldada kassaatori-apellandi-esimese kohtuastme kostja Institutul de Istorie și Teorie Literară G. Călinescu taotluse Euroopa Liidu Kohtule eelotsusetaotluse esitamise kohta;

esitada ELTL artikli 267 alusel Euroopa Liidu Kohtule järgmise eelotsuse küsimuse:

Kas direktiivi 2001/29/EÜ artikli 2 punkti a sätteid tuleb tõlgendada nii, et teose tekstikriitilist väljaannet, mille eesmärk on käsikirja uurimise abil esitada algteose tekst, millele on lisatud märkused ja vajalik kriitiline käsitlus, võib pidada autoriõigusega kaitstud teoseks?

[...]

[menetlus, allkirjad]